

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені І. І. МЕЧНИКОВА
Факультет міжнародних відносин, політології та соціології**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії

ОНУ імені І. І. Мечникова

проф. Вячеслав ТРУБА

« 15 »

2026 р.

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ
для вступу на навчання для здобуття
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальність С1 Економіка та міжнародні економічні відносини ОП
Міжнародні економічні відносини
на основі освітнього ступеня магістр
(освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст)**

Схвалено на засіданні Вченої ради
Факультету міжнародних відносин,
політології та соціології
Протокол № 6 від «31» березня 2026 р.

**ОНУ
2026**

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Фаховий іспит – форма вступного випробування, для конкурсного відбору осіб для здобуття ступеня доктора філософії, які вступають на основі здобутого ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста). Організація та проведення вступного випробування відбувається у порядку визначеному Порядком прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2025 році затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 10 лютого 2025 року № 168 та зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 26 лютого 2025 року за № 15/41360 та Положенням про приймальну комісію Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Мета вступного випробування за спеціальністю С1 Економіка та міжнародні економічні відносини передбачає визначення ступеня сформованості у вступника когнітивної та аналітичної готовності до засвоєння теоретико-методологічних засад і прикладних аспектів міжнародної економіки, зокрема здатності орієнтуватися в основоположних положеннях економічної теорії, усвідомлювати природу глобальних економічних процесів, механізми міжнародного економічного співробітництва та особливості функціонування світової економічної системи.

Здобувач повинен: продемонструвати глибокі знання сучасних теоретичних підходів, концепцій і методологій дослідження міжнародних економічних процесів та взаємодій у глобальному економічному середовищі; показати здатність до самостійного наукового пошуку, критичного аналізу економічної інформації, формулювання авторських дослідницьких гіпотез і здійснення теоретичного узагальнення на основі емпіричних даних; розуміти закономірності розвитку світового господарства, динаміку міжнародної торгівлі, інвестицій, фінансових потоків, економічної інтеграції та глобалізації; продемонструвати навички міждисциплінарного аналізу з урахуванням політичних, правових, соціокультурних і технологічних чинників, що впливають на міжнародні економічні відносини; показати здатність інтегрувати теоретичні знання з практикою зовнішньоекономічної діяльності, міжнародного регулювання та взаємодії суб'єктів світової економіки.

Форма фахового іспиту – тестування.

Підготовка програми фахового іспиту, розробка тестових завдань та проведення іспиту здійснюється предметною комісією Факультету міжнародних відносин, політології та соціології (наказ № 421-18 від 28.02.2025 р.).

1. ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ

Програма включає п'ять змістовних частин:

Частина 1. Сучасні тенденції розвитку міжнародної торгівлі

Роль міжнародної торгівлі в економічному розвитку суспільства. Становлення теорії міжнародної торгівлі - меркантилісти. Формування принципів вільної торгівлі: фритредерства. Внесок А.Сміта і Д.Рікардо.

Причини упровадження тарифів. Визначення їх. Плюси і мінуси введення тарифів. Внесок ГАТТ і СОТ у зниженні тарифних бар'єрів. Реакція країн - зростання ролі нетарифних перешкод. Види їх. Імпортні квоти - переваги перед тарифами. Методи квотування. Підрахунки втрат країни від зовнішньоторгового протекціонізму.

Демпінгова політика. Різновиди демпінгу: грабіжний, циклічний, сезонний, тривалий. Заходи у відповідь на демпінг. Експортні субсидії.

Частина 2. Міжнародні міграційні та інноваційні процеси

Сутність, причини та основні риси міжнародної міграції робочої сили як фактора виробництва. Інтернаціоналізація ринку праці. Сучасні міжнародні міграційні системи. Вплив трудової міграції на ринок праці. Масштаби, форми та напрямки потоків трудової міграції. Сучасні центри тяжіння трудових мігрантів. Економічні ефекти міжнародної трудової міграції. Державне та міжнародне регулювання міграції. Характеристика та особливості еміграційної та імміграційної політики.

Сутність та основні поняття, пов'язані з міжнародним трансфертом технологій. Особливості механізму передачі технологій. Сучасні інструменти захисту інтелектуальної власності. Найбільш поширенні форми передачі технологій, їх характеристика та види платежів.

Частина 3. Сучасні операції на фінансовому ринку

Теорія вибору рішення в умовах існування фінансових ризиків.

Особливості капіталізації міжнародних ринків акцій. Порівняльний аналіз обсягів світового ринку акцій та облігацій. Цінні папери зовнішнього та внутрішнього обігу: регіональні особливості. Розвиток світового ринку похідних цінних паперів: динаміка і вартість процентних ф'ючерсних та опціонних контрактів, валютних ф'ючерсних та опціонних контрактів, ф'ючерсних та опціонних контрактів на індекси.

Методи спотворення цінових механізмів під час проведення операцій з фінансовими інструментами. Шляхи та засоби поширення недостовірної інформації на фінансових ринках. Нормативно-правова база США та ЄС по протидії маніпулюванню та здійсненню інсайдерській торгівлі на міжнародних фінансових ринках. Ефективність боротьби з маніпулюванням ринку та інсайдерською торгівлею в країнах СНД.

Визначення фінансових ф'ючерсів. Відмінність ф'ючерсних від форвардних контрактів. Клірингова палата та страхові внески на ринку

ф'ючерських контрактів. Особливості зворотної торгівлі на ринку ф'ючерських контрактів. Визначення довгого та короткого хеджу. Основні категорії спекулянтів на ринку ф'ючерських контрактів. Визначення опціонних контрактів. Біржові стратегії на ринку опціонних контрактів.

Частина 4. Сучасна бюджетна політика різних країн

Грошова база, резерви, діяльність Центрального банку на ринку цінних паперів. Політика обов'язкового та надлишкового резервування. Співвідношення "готівка-чекові депозити", "термінові депозити-чекові депозити", "решта складових М2-чекові депозити". Добробут населення, % ставка, банківська паніка та відтік депозитів. Розмір тіньової економіки, рівень податків. Фактори, що впливають на бюджетну та валютну політику, рівень процентних ставок, зростання цін виробників та споживачів, стан платіжного балансу та обсяги зовнішніх запозичень країн Європи.

Фактори, що впливають на бюджетну та валютну політику, рівень процентних ставок, зростання цін виробників та споживачів, стан платіжного балансу та обсяги зовнішніх запозичень країн Північної Америки.

Частина 5. Європейська інтеграція

Міжнародна економічна інтеграція: передумови, цілі, етапи розвитку. Особливості інтеграційних відносин в окремих регіонах світу на прикладі: ЄС, НАФТА, МЕРКОСУР, АТЕС.

Поняття економічної інтеграції. Передумови економічної інтеграції. Що змушує країни інтегруватися: цілі економічної інтеграції. Економічна і політична інтеграція. Два напрямки економічної інтеграції: федералізм і міжурядова співпраця. Позитивна і негативна інтеграція.

Цілі, засоби і інструменти економічної інтеграції у ЄС. Організаційна структура ЄС: три стовпи і дах. Основні поняття Закону ЄС. Інститути ЄС. Конституційна угода: Лісабонський договір.

Сучасна спільна сільськогосподарська політика ЄС. Історія розширення ЄС і сучасний стан розширення. Поглиблення, розповсюдження і розширення ЄС. Стратегія розширення ЄС. Методи розширення ЄС. Економічний вплив східного розширення ЄС. Особливості взаємовідносин України та ЄС. Наслідки європейської інтеграції України. Умови вступу України в ЄС.

2. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Науково-практичні дослідження міжнародних економічних відносин: електронний навчальний посібник / Філіпенко А.- К., 2024.- 158 с.
2. Грисенко М.В. Кількісні методи аналізу міжнародних економічних відносин : навч. посіб. / М.В. Грисенко, О.А. Чугаєв. - ВПЦ "Київський університет", 2023. - 364 с.
3. Репортажі із цивілізаційних фронтів. На передовій міжнародної економічної політики / Наталія Резнікова, Володимир Панченко. К.: Аграр Медіа Груп, 2023. 234 с.
4. Мінні поля міжнародної економічної політики: як країнам не втратити

- здатність до розвитку / Наталія Резнікова, Володимир Панченко. – К. : Аграр Медіа Груп, 2022. – 674 с.
5. Міжнародні економічні відносини та світова політика. Навчальний посібник / Лютак О.М., Баула О.В., Галазюк Н.М., Зелінська О.М., Корольчук Л.В., Кравчук П.Я., Урбан О.А., Полянська Т.О. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня «Волиньполіграф», 2022. 324 с.
 6. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник [Електронний ресурс]. / А.О. Задоя, А.С. Магдіч, О.А. Задоя. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2022. – 142 с.
 7. Імперативи розвитку міжнародних економічних відносин в умовах глобальних викликів : колективна монографія / кол. авт. ; за ред. О. А. Довгаль. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. – 528 с.
 8. Міжнародні економічні відносини: навчальний наочний посібник для студентів першого (бакалаврського) рівня / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: В.В. Дергачова, К.О. Кузнєцова, І.М. Манаєнко, В.А. Мельникова, О.С. Ченуша – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 340 с.
 9. Економіка зарубіжних країн: конспект лекцій: навчальний посібник / С. В. Нараєвський, К.Ю. Редько: КПІ ім. Ігоря Сікорського Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 104 с.
 10. Актуальні проблеми економіки і менеджменту: теорії, інновації та сучасна практика. Монографія, книга сьома / Е. А. Кузнєцов, І. М. Ненно, О. В. Побережець та ін.: за ред. д.е.н., проф. Кузнєцова Е. А. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020.
 11. Багатонаціональні підприємства та глобальна економіка. Монографія / За ред. О. І. Рогача. – К.: «Видавництво «Центр учбової літератури», 2020. – 368 с.
 12. Ковальчук В.М. Світова економіка: її історія та дослідники. 2-ге видання.(Зб. ф.) К.: ЦУЛ, 2019. 632 с.
 13. Економіка зарубіжних країн: підручник / Голіков А., Черномаз П., Дейнека Д. та інш. К. : ЦНЛ, 2019. 400 с.
 14. Міжнародні економічні відносини : підручник / за заг. ред. Ю.Козак. Київ : ЦНЛ, 2019. 400 с.
 15. Міжнародна економіка: підручник / за заг. ред. Олена Лебедєва. Київ : ЦНЛ, 2019. 416 с.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФАХОВОГО ІСПИТУ

Зміст тестових завдань визначено Програмою фахового іспиту для вступу на навчання для здобуття третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю С1 Економіка та міжнародні економічні відносини ОП Міжнародні економічні відносини на основі ступеня магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста).

Тест для фахового іспиту складається із завдань з **вибором однієї правильної відповіді** (ТЗ закритої форми). До кожного завдання подано чотири варіанти відповідей (А, Б, В, Г), з яких один правильний.

Загальна кількість завдань тесту – 50.

Завдання з вибором однієї правильної відповіді оцінюються в 0 або 2 тестових балів.

Результат фахового випробовування оцінюють за шкалою від 0 до 100 балів:

0 – 59 незадовільно;

60 – 74 задовільно;

75 – 89 добре;

90 – 100 відмінно

Критерії оцінювання іспиту за фахом

ТЗ із вибором однієї правильної відповіді	Кількість балів
• неправильна відповідь, або вказано більше однієї відповіді, або відповідь ненадано	0 балів
• правильна відповідь	2 бали
• мінімальна кількість тестових балів, яка дає право на участь в конкурсному відборі	60 балів
• максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання тесту	100 балів

Під час проведення вступного випробування не допускається користування електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами, якщо це не передбачено рішенням Приймальної комісії. У разі використання вступником під час вступного випробування сторонніх джерел інформації (у тому числі підказки) він відсторонюється від участі у випробуваннях, про що складається акт, в якому предметна комісія вказує причину відсторонення та час. У разі використання заборонених джерел абітурієнт, на вимогу члена предметної комісії, залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку.

Вступник має право подати письмову апеляцію щодо екзаменаційної оцінки (кількість балів), отриманої на вступному випробуванні. Апеляція подається письмово у вигляді заяви у довільній формі на ім'я голови Приймальної комісії ОНУ імені І. І. Мечникова. Апеляційна заява подається вступником особисто згідно з Положенням про апеляційну комісію Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Предметом апеляції може бути тільки оцінка з вступних випробувань. Не розглядаються апеляції, подані невчасно або з порушенням процедури подання.

Вступники, які не з'явились на вступне випробування без поважних причин у зазначений за розкладом час, до участі у подальших іспитах та конкурсному відборі не допускаються.

Голова предметної комісії

Юлія ПІЧУГІНА